

Вашуленко М.С., доктор пед. наук, професор,
дійсний член НАПН України;
Прищеп О.Ю., канд. пед. наук,
старший науковий співробітник
Інституту педагогіки НАПН України;
Вашуленко О.В., науковий співробітник
Інституту педагогіки НАПН України

1 КЛАС ЧИТАННЯ, ПИСЬМО, РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ

За підручником: Вашуленко М.С., Вашуленко О.В. Буквар: підручник (у двох частинах) для 1 кл. заг. середн. освіт. закл. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. – Навчальне видання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2018.

За зошитами: Зошит для письма № 1: навч. посіб. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.В.Вашуленко, О.Ю.Прищеп. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2018.

Зошит для письма № 2: навч. посіб. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.В.Вашуленко, О.Ю.Прищеп. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2018.

I семестр

16 тижнів x 7 годин на тиждень = 112 годин
(56 годин читання, 56 годин письма)

№ уроку	ЧИТАННЯ			ПИСЬМО		
	Тема	Сторінки букваря	Мета вивчення теми	Тема	Сторінки зошита	Мета вивчення теми
Добуквений період – 15 годин						
1	Буквар – перша навчальна книга.	4-5	Ознайомити дітей із завданнями уроків читання, із букварем, правилами роботи з підручником, правилами поведінки на уроці та під час перерви; створити умови, які сприяють появі інтересу до навчальної книги — букваря, ба-жання вчитися, ходити у школу, опанувати	Письмове приладдя. <i>(У добуквений період усі завдання (малювання, домальовування, розфарбовування) виконуються олівцем, а з часу ознайомлення дітей з рядком (рядковими лініями) вводиться ручка для роботи в рядках графічної сітки зошита.</i>	Зошит № 1, с. 1-3	Ознайомити учнів з письмовим приладдям (зошитом, ручкою, олівцем), гігієнічними правилами письма. Звернути увагу дітей на обкладинку зошита: зміст малюнка. Вправляти у правильному розміщенні в руці олівця, учнів/учениць, які пишуть правою, лівою

			знання.			рукою. Обвести руку на порожній сторінці зошита. Уточнити назви пальчиків руки. Цікаві завдання. Матеріал готується заздалегідь, деталі вибираються учнями самостійно. Робота виконується парами.
2	Я вчуся знайомитися, спілкуватися.	6-7	Познайомитися з учнями/ученицями класу, вчити їх знайомитися, представлятися; ознайомити дітей з поняттям «спілкування», з метою і результатом мовленнєвого спілкування, з мовленнєвим етикетом у різних ситуаціях навчальної взаємодії.	Орієнтування на обмеженій площині.	Зошит № 1, с. 4-5	Вчити учнів/учениць орієнтуватися на сторінці зошита (посередині, вгорі, внизу, ліворуч, праворуч), наводити лінії, домальовувати, розфарбовувати предмети. Дозволити дітям самостійно обрати предмети для малювання. З'ясувати про те, що і де вони розмістили на сторінці.
3	Ознайомлення зі словами – назвами предметів. <i>Що?</i>	8-9	Сформувати в учнів/учениць уявлення про слова – назви неживих предметів, навчити ставити до них питання <i>що?</i> ; збагачувати словниковий запас учнів/учениць словами шкільної тематики; розвивати вміння розповідати за малюнком; вчити сприймати на слух невели-	Програмування наступного руху руки.	Зошит № 1, с. 6-9	Вчити учнів/учениць бачити наступний рух руки — вибрати безпечну доріжку до школи. Розповідати за малюнком про кожну тваринку, предмет, з яким вона йде до школи. Розфарбовувати предмети на вибір (пеньки – коловими лініями).

			кий текст, відповідати на запитання за його змістом; формувати вміння охайно користуватися підручником і навчальним приладдям; виховувати інтерес до навчання.			Вправління пальчиками по доріжці можна виконувати під рахунок вчителя. Розвивати увагу.
4	Ознайомлення зі словами – назвами предметів. <i>Хто?</i>	10-11	Розширити уявлення дітей про номінативну роль слів, ознайомити їх практично з іменниками – назвами живих істот (без уживання терміна <i>іменник</i>), навчити ставити до них питання <i>хто?</i> ; активізувати словниковий запас учнів з тематичної групи «Сім'я»; формувати вміння уважно слухати вчителя, відповідати на його запитання, виконувати сприйняті на слух завдання; вчити орієнтуватися на сторінці букваря; виховувати любов і повагу до членів сім'ї.	Координування рухів руки.	Зошит № 1, с. 10-11	Вчити проводити лінії, не торкаючись сторін доріжки. Розвивати фантазію.
5	Ознайомлення зі словами – назвами дій. <i>Що робить? Що роблять?</i>	12-13	Сформувати в учнів/учениць уявлення про слова, які відповідають на питання <i>що робить? що роблять?</i> ; вчити практично ставити до них	Координування рухів руки. Розміщення малюнка в обмеженому просторі.	Зошит № 1, с. 12-13	Вчити проводити подовжені лінії різної форми в обмеженому просторі, розміщувати предмети в обмеженому просторі,

			питання; формувати вміння орієнтуватися на сторінці букваря, розповідати за малюнками і світлинами, про події з власного життя.			розповідати за малюнком.
6	Ознайомлення зі словами – назвами ознак. <i>Який? Яка? Яке? Які?</i>	14-15	Сформувати в учнів/учениць уявлення про слова, які відповідають на питання <i>який? яка? яке? які?</i> ; навчити ставити до них питання; активізувати словниковий запас учнів з тематичної групи «Овочі, фрукти, ягоди»; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати.	Виділення окремих предметів з групи предметів.	Зошит № 1, с. 14-15	Вчити виділяти предмети в складному малюнку, правильно розфарбовувати їх (не заводити кольори один на другий).
7	Ознайомлення зі словами, якими називають кількість предметів. <i>Скільки? Який, яка, яке по порядку? Робота з дитячою книжкою.</i>	16-17	Сформувати в учнів/учениць уявлення про слова, якими називають кількість предметів; навчити ставити до них питання; збагачувати словниковий запас учнів/учениць словами тематичної групи «Посуд»; розвивати вміння розповідати за малюнком; сприймати на слух невеликий текст, відповідати на запитання за його змістом; розвивати спосте-	Контролювання натиску олівцем на папір. <i>Розвиток зв'язного мовлення. Тема: «Мої перші кроки у країні знань».</i>	Зошит № 1, с. 16-17, с. 18-19	Вчити учнів/учениць контролювати натиск олівцем з різною силою на сторінку зошита, ставити крапки одним дотиком олівця (більшого розміру крапки робити коловими рухами пальців), порівнювати предмети, візерунки, розфарбовувати, домальовувати предмети різними формами ліній з різним натиском олівця; розвивати

			режливість, уміння порівнювати, аналізувати.			зв'язне мовлення дітей.
8	Речення.	18-19	Сформувані в учнів/учениць уявлення про речення як основний засіб вираження думки; вчити виокремлювати з мовленнєвого потоку слово і речення; активізувати словниковий запас учнів з тематичної групи «Професії»; вчити складати речення за малюнками, світлинами, схемами; розвивати вміння сприймати на слух невеликий текст, відповідати на запитання за його змістом; розширити й уточнити знання дітей про професії, виховувати повагу до людей різних професій.	Орієнтування в напрямку письма.	Зошит № 1, с. 20-23	Вчити зображувати подовжені лінії різної форми без відриву олівця від паперу. Вправляти учнів у правильному пересуванні руки уздовж рядка. Вправлятися пальчиками у «ходьбі» по слідах ведмедика, не пропускаючи слідів. Вчити наводити лінії різної форми. Цікаві завдання. Вчитель читає всі завдання. Пропонувати учням самостійно обрати фігуру, яку будуть створювати.
9	Ознайомлення зі знаками в кінці речення. Крпка. Знак питання. Знак оклику.	20-21	Сформувані в учнів/учениць уявлення про розповідні, питальні та окличні речення (без уживання термінів); формувати вміння розпізнавати їх в усному мовленні, самостійно складати та	Основний рядок.	Зошит № 1, с. 24-26	Ознайомити учнів із положенням ручки в руці, основним рядком: верхньою, нижньою рядковими лініями; серединою рядка (по висоті і довжині); інформувати їх про те, що в

			правильно інтонувати; ознайомити учнів/учениць із назвою і зображенням розділових знаків у кінці речень – крапкою, знаком питання і знаком оклику; розвивати вміння будувати речення і розповіді за малюнками.			рядках вони будуть писати тільки ручкою, а розфарбовувати, малювати – олівцями; учити рівномірно розміщувати предмети в рядку. Цікаві завдання. Пропонувати учням (парам) самостійно обрати і виконати завдання.
10	Ознайомлення зі службовими словами в реченні.	22-23	Ознайомити учнів/учениць зі службовими словами в реченні, показати практично їхню роль у мові і мовленні на прикладі складання речень за малюнками.	Письмо в рядку прямих ліній.	Зошит № 1, с. 27-29	Вчити писати прямі лінії в рядку, зберігати однакову відстань між прямими лініями. Цікаві завдання. Пропонувати виконувати перші два завдання учням, які не вміють писати прямі елементи.
11	Поділ слів на склади.	24-25	Сформувати в учнів/учениць уявлення про склад слова; формувати вміння ділити слова на склади, позначати поділ слів на склади графічно; активізувати словниковий запас учнів з тематичної групи «Дикі і домашні тварини»; розвивати вміння складати речення і розповіді за малюнками,	Допоміжні лінії рядка.	Зошит № 1, с. 30-33	Ознайомити учнів/учениць з міжрядковою лінією сітки зошита; вчити писати в графічній сітці з нарядковою і підрядковою вигнуті лінії і прямі із заокругленнями; розвивати увагу. Вправляти пальчики у сходженні по сходах, виконувати під самостійний рахунок. Цікаві завдання.

			серією малюнків; розширити й уточнити знання дітей про тварин, виховувати дбайливе ставлення до них.			
12	Наголос у словах.	у 26-27	Сформувати в учнів/учениць уявлення про наголос у слові, ознайомити з поняттям «наголошений» склад; формувати вміння визначати в слові наголошений склад, позначати його відповідним значком у схемі слова; удосконалювати вміння ділити слова на склади, складати речення і розповідь за серією малюнків.	Письмо в графічній сітці з допоміжними лініями.	Зошит № 1, с. 34-37	Вчити писати півовали, овали в основному рядку з міжрядковою лінією (звернути увагу учнів на початок письма овалу), наводити, домальовувати, розфарбовувати предмети різної форми; розвивати окомір, увагу.
13	Мовні немовні звуки. Голосні приголосні звуки.	і і 28-29	Сформувати уявлення учнів/учениць про немовні звуки і звуки мовлення, голосні і приголосні звуки за їхніми істотними ознаками, навчити позначати їх умовними позначками; формувати вміння виділяти в словах окремі	Письмо в повній графічній сітці.	Зошит № 1, с. 38-41	Вчити писати прямі лінії, прямі із заокругленням в графічній сітці з похилою лінією; відпрацьовувати паралельність елементів, однакову відстань між елементами. Цікаві завдання дозволити виконувати самостійно (під контролем вчителя).

			звуки, робити звуковий аналіз найпростіших за будовою слів.			
14	Тверді і м'які приголосні звуки.	30-31	Сформувати в учнів/учениць уявлення про тверді і м'які приголосні звуки, навчити розрізняти їх і позначати умовними позначками; удосконалювати вміння виконувати звуковий аналіз найпростіших за будовою слів, складати речення.	Письмо в повній графічній сітці. <i>Розвиток зв'язного мовлення. Тема: «Вчуся запитувати».</i>	Зошит № 1, с. 42-43, с. 44-45	Вчити писати півовали, овали в графічній сітці з похилою лінією (звернути увагу на початок письма півовалів, овалів), поєднувальний елемент овалу; формувати вміння порівнювати предмети, ставити питання.
15	Складозвуковий аналіз слів. Закріплення вивченого. <i>Робота з дитячою книжкою. Казки.</i>	32-33	Удосконалення вміння виконувати повний звуковий аналіз найпростіших за будовою слів, позначати звуки умовними позначками у звукових схемах слів, складати речення і розповідь за малюнками, розповідати казки за ілюстраціями; виховувати інтерес до дитячих книжок.	Письмо в повній графічній сітці.	Зошит № 1, с. 46-48	Вчити писати петельні елементи в графічній сітці з похилою лінією (звернути увагу на ширину короткої петлі та прямий елемент у верхній, нижній петлі); розвивати увагу, вміння порівнювати предмети. Цікаві завдання. Виконувати під контролем вчителя.
Буквений період						
16	Звук [а]. Буква а, А. Складання речень за схемами і малюнком. Звук [а] (буква а, А) в ролі	34-35	Вчити учнів/учениць сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [а];здійснити	Письмо малої букви а.	Зошит № 2, с. 1-2	Звернути увагу на зміст малюнка обкладинки зошита. Розвивати спритність пальчиків і чіткість

	окремого слова.		перехід від умовного позначення звуків фішками до ознайомлення з буквами; ознайомити учнів із друкованою буквою а, А ; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, розрізняти голосні і приголосні звуки, добирати слова зі звуком [а] на початку, в середині і в кінці слова, складати речення.			мовлення вправою «Добрий день». Виконувати фронтально. Створювати форму букви а з пластичних матеріалів. Вчити порівнювати форму друкованої і рукописної малої букви а . Тренуватися в підготовчих вправах. Вчити писати букву а в рядку, рівномірно розміщувати. Звернути увагу на місце початку письма малої а , поєднання двох букв.
17	Закріплення букви а, А, ї звукового значення.	36-37	Закріпити вивчену літеру; ознайомити учнів/учениць із використанням великої букви А для написання імен, прізвищ, назв міст; вчити сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, розповідати прослуханий текст з опорою на ілюстрації; розвивати вміння складати речення за малюнками і світлинами.	Письмо великої букви А .	Зошит № 2, с. 3	Створювати форму букви А з пластичних матеріалів. Тренуватися в підготовчих графічних вправах. Вчити писати букву А в рядку, рівномірно розміщувати. Звернути увагу на нахил першого і другого елементів.
18	Звук [о]. Буква о, О . Складання речень за	38-39	Вчити учнів/учениць сприймати на слух невеликий	Письмо малої букви о .	Зошит № 2, с. 4	Вчити порівнювати форму друкованої і

	малюнками.		текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [o]; ознайомити дітей із друкованою буквою o, O ; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, розрізняти голосні і приголосні звуки, добирати слова зі звуком [o] на початку, в середині і в кінці слова, складати речення.			рукописної букви o . Створювати форму букви o з пластичних матеріалів. Тренуватися в підготовчих вправах. Вчити писати букву o в рядку, рівномірно розміщувати. Звернути увагу на місце початку письма малої букви o , поєднання двох букв.
19	Закріплення букви o, O, її звукового значення.	40-41	Закріпити вивчену літеру; ознайомити учнів/учениць із використанням великої букви O для написання імен, прізвищ, назв міст; вчити сприймати на слух текст, відповідати на запитання за його змістом, розповідати прослуханий текст з опорою на ілюстрації, розгадувати ребуси; розвивати вміння складати речення за малюнками і світлинами.	Письмо великої букви O .	Зошит № 2, с. 5	Вчити писати велику букву O . Створювати форму великої букви O з пластичних матеріалів. Тренуватися в підготовчих вправах. Вчити писати букву O в рядку з міжрядковою, рівномірно розміщувати.
20	Звук [i]. Буква i, I . Звук [i] в ролі окремого слова.	42-43	Вчити учнів/учениць сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [i]; ознайомити	Письмо малої і великої букви i I .	Зошит № 2, с. 6-7	Розвивати спритність і чіткість мовлення вправою «Індичата». Створювати форму букви з

			дітей із новою буквою і, І ; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, добирати слова зі звуком [і] на початку, в середині і в кінці слова, складати речення за малюнком; сформувати уявлення про звук і букву і в ролі окремого слова.			пластичних матеріалів. Вчити писати малу і велику букву і І . Порівнювати форми друкованої і рукописної великої і малої букви і І . Звернути увагу на заокруглення у великій і малій рукописній букві і І , типи поєднань малої букви з наступною і попередньою, завжди відривне поєднання великої букви з наступною буквою.
21	Звук [и]. Буква и, И . Один предмет – багато предметів. <i>Робота з дитячою книжкою.</i>	44-45	Вчити учнів/учениць сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [и]; ознайомити дітей із друкованою буквою и, И ; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, добирати слова зі звуком [и], складати речення, розгадувати ребуси.	Письмо малої і великої букви и И . <i>Розвиток зв'язного мовлення. Тема: «Знайомлюся із секретами слів, якими називають кількість предметів».</i>	Зошит № 2, с. 8, с. 9	Порівнювати форми друкованої і рукописної великої і малої букви и И . Вчити писати малу і велику букву и И . Звертати увагу на паралельність елементів букви, початок письма великої букви; закріплювати вміння ставити питання до слів, якими називають кількість предметів; збагачувати словниковий запас; розвивати спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати.
22	Звук [у]. Буква у, У .	46-47	Вчити учнів/учениць	Письмо малої букви у .	Зошит № 2,	Розвивати спритність

	Складання речень.		сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [у]; ознайомити дітей із друкованою буквою у, У; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, добирати слова зі звуком [у], складати речення; активізувати словниковий запас учнів з тематичної групи «Птахи»; розширити й уточнити знання дітей про птахів, виховувати турботливе ставлення до них. Ознайомити учнів зі службовим словом у, У.		с. 10-11	пальчиків і чіткість мовлення вправою «Кулька». Тренуватись у підготовчих вправах. Вчити писати малу букву у в рядку, поєднувати її з іншими буквами. Звернути увагу на паралельність елементів у букві.
23	Закріплення букви у, У, її звукового значення. Складання речень.	48-49	Закріпити форму і звукове значення букви у, У; розширити знання дітей про вживання великої букви (а початку речення); удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, складати речення за малюнками.	Письмо великої букви У.	Зошит № 2, с. 12	Вчити писати велику букву У. Порівнювати форму великої друкованої і рукописної букви, вказати на відмінність. Звернути увагу на паралельність елементів великої букви У.
24	Звук [е]. Буква е, Е. Складання розповіді за серією малюнків.	50-51	Вчити учнів/учениць сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі	Письмо малої букви е.	Зошит № 2, с. 13	Вчити писати малу букву е. Вправлятися в підготовчих графічних вправах. Звернути увагу

			звук [e]; ознайомити дітей із друкованою буквою е, Е ; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, добирати слова зі звуком [e] на початку, в середині і в кінці слова, складати речення і розповідь за серією малюнків..			на ширину петлі. Вчитись швидко переводити вивчені малі друковані букви в рукописні.
25	Закріплення букви е, Е, її звукового значення. Складання речень за малюнками.	52-53	Закріпити форму і звукове значення букви е, Е ; закріплювати знання дітей про вживання великої букви Е для написання імен, прізвищ; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, складати речення за малюнками.	Письмо великої букви Е .	Зошит № 2, с. 14	Вчити писати велику букву Е . Порівнювати початок її письма з початком письма великої О . Вправлятися в підготовчих графічних вправах. Вчитись переводити вивчені великі друковані букви в рукописні.
26	Звук [м], позначення його буквою м, М (ем). Читання складів і слів із буквою м .	54-55	Вчити учнів/учениць сприймати на слух невеликий текст, виокремлювати в ньому слова зі звуком [м]; ознайомити дітей із друкованою буквою м, М ; удосконалювати вміння робити звуковий аналіз слів, вчити читати складизлиття і слова з буквою м , складати речення.	Письмо малої букви м .	Зошит № 2, с. 15-16	Вчити писати малу букву м . Розвивати спритність пальчиків і чіткість мовлення вправою «Метелик». Порівнювати форму друкованої і рукописної малої букви. Звернути увагу на паралельність другого і третього елементів букви м , ширину букви,

						безвідривне поєднання букв у буквосполученнях: мі, ми, му, ме.
27	Закріплення букви м, М , її звукового значення. Читання слів і речень з буквою м, М .	56-57	Закріпити вивчену літеру; розвивати вміння сприймати на слух і розуміти усне мовлення; закріплювати знання дітей про вживання великої букви; формувати навичку читання; розвивати вміння складати речення за малюнками і світлинами.	Письмо великої букви М .	Зошит № 2, с. 17	Вчити писати велику букву М , дотримуватись паралельності елементів. Порівнювати елементи великих букв А і М , початок письма. Звернути увагу на поєднання між буквами Ма, Му, Ме .